

Calafat - capitală folk și poezie

Din prima zi de august orașul dunărean Calafat a fost invadat. Apoi ocupat. De-a binelea. De muzică folk. Și de poezie. Folkiști celebri și poeți. Poeți și folkiști în același timp. Cantautori care au lansat și discuri noi, dar și volume de poezie inedite. La fiecare prânz în centrul orașului, cu primarul în frunte, se întâmplă o lansare. Unii localnici se apropie discret, ascultă, urmăresc, alții trec grijulii pe partea ailaltă, parcă spre a nu se infecta. Oameni și gusturi. Garanția că nu îi mușcă nimenea este însuși primarul Mircea Guță. Așa că: vino, neamule, ține aproape, că nici nu știi ce pierzi..., pardon, asta e de la Caracal citire...

De 15 ani se tot întâmplă acest lucru. Calafeteanul s-a obișnuit cu piața populată de pletoși și pletoase. Și capete rase, „skinheads”, ca al lui Ovidiu Scridon, Adrian Maftai, poetul, sau Nicu Alifantis, Doru Stănculescu, Eugen Avram. S-a obișnuit cu muzica sau cu vorbele rostite, puțin înainte de prânz, până să îl omoare soarele acid al începutului de august. Sau, același calafetean, întrând la „Club OK” - centrul spiritual și material al taberei, căci așa se cheamă fenomenul, „tabăra folk” - sau plimbându-se prin centru, fără să se sperie sau să creadă că-s vedenii, să dea nas în nas cu Vintilă, Baniciu, Alifantis, Maria Gheorghiu în original... Toți lejeri, în pantaloni scurți, cu ochelari fumurii de vedetă, cu șepci sau pălării pe cap, obiecte care te protejează de soare și de curioși... deși la Calafat vânătoria de autografe nu au agresivitatea occidentală, de pildă. Ei, fanii, preferă să vină seara, să se adune în hala deschisă a fostei vămi, desfășurată de noul pod ce leagă orașul de Vidin, și să urmărească recitaluri în trombă, cu diuimul, cu toptanul, printr-o ordine făcută de șeful suprem Dan Vană... Ca apoi, după recital, la o bere, un suc, să atace vedeta la autografe. Pe scurt spus, orice amator de folk venit seara în port era ca pește-n Dunăre. Plutea în songuri, texte și chiar poezii rostite de autorii lor. Căutând unele similitudini, însă, cu tot libertinajul sau lipsa de protocol, nu am putea spune că am avut de-a face cu un mic Woodstock. Fiindcă mai toți invitații au locuit civilizată, cu apă și canal la dispoziție, iar nu în corturi și cu toalete mobil-comune... O îmburghezire totală, ar spune un hippy al anilor '60. Dar suntem deja în secolul 21. Bref!

Și dacă am rămâne pe linia unor contradicții sau contraziceri, am avut suportul de a numi „capitală” locul taberei, fiindcă deși aproape în paralel s-au desfășurat și alte evenimente similare, la FolkYou sau Gărâna, mai toți participanții de acolo - de exemplu Baniciu, Imre, Vintilă, Scridon - au trecut, dar nu au zăbovit. Aici, la Calafat, au stat. Au cântat. Mâncat. Băut. Distrat... și mai ales comunicat. Ce anume, în afară de a-și prezenta noile cântece? Un nou statut al taberei: acela de a deveni una de folk ȘI POEZIE. De fapt, cum e în realitate, dar nu se i spune în titlu. Apoi, s-a discutat și, sper, adoptat la propunerea subsemnatului, problema - da, culmea! - salvării patrimoniului folkului românesc. Adică, în ceea ce-i privește pe tinerii artiști, debutanți mai ales, de la anul să vină cu piese de top ale dispăruților din folk, dispăruți sau retrași. Vali Sterian, Gil Ioniță, Tatiana Stepa, Mihai Diaconescu, Valeriu Penișoară... Și, de ce nu, revoluționarul Pațurcă? Eu, unul, posed o listă întreagă de astfel de cântece, iar Teodora Ionescu, proaspăt pensionar RRA, titular cu state de emisiuni folk, cunoscând o întreagă arhivă, cardex, de unde tinerii aspiranți, și nu numai, se pot înfrupta.

O listă a participanților deloc exhaustivă este impresionantă, întregeste, confirmă conceptul de „tabără de folk și poezie” și atinge după o socoteală făcută pentru noi de Dan Vană și anexată materialului prezent: 55 de participanți la acțiuni. În: 1. recital de muzică folk; 2. recital de

poezie; 3. lansare carte, îndeobște de versuri. Ceea ce îl bucură pe poetul din subsemnatul e faptul că multe lansări de carte au aparținut folkiștilor înșiși. Fie Nicu Alifantis, Ovidiu Mihăilescu, Ovidiu Scridon ori Ioan Mateiciuc. Seară de seară, de la 9 până când se termina, răsunau cântece și versuri. Principiul: cântă cine vrea, cât vrea, dacă vrea. Impresionante au fost și recitalurile unor trupe venite din afară: Denvar Project International din Bulgaria, cu aport românesc Sorin Minghia, personaj istoric al taberei, de fapt, unul dintre întemeietori; Stefan Gheraksiev, Neli Kalăceva, Rosen Paskulov și Grupul „Rasă Rară”, toți din Bulgaria, „Misteria Carpatica” - condus de Cristian Vagner, din Serbia.

Doar câteva excepții celeste fură. Cum, spre exemplu, debutul Theodorei Ionescu - de o viață fan folk și redactor de specialitate la RRA -, ca poetă, cu cartea „Boala vindecărilor”, de o sensibilitate și o vibrație aparte. Calități remarcate de cel care a prezentat-o. Subsemnatul. Care la rândul lui a lansat cele cca. 800 de pagini de critică, materiale bio-bibliografice, dar mai ales de poezie, publicate de Ed Priceps din Iași, sub titlul „Cu tandrețe maximă”.

Apoi, la categoria celor care au lansat numai carte, se adaugă poezii Andrei Maftai, Clara Mărgineanu, Bogdan Grosu, Sorin Poclitaru, Ciprian Paul Mihai. E momentul să abordez și un subiect delicat al taberei, mai ales că el s-a manifestat, e drept, cu discreție, fără a stârni valuri, dar declanșând destule ironii și animozități. Este vorba despre așa numita „poclitizare a folkului românesc”. Adică, o mare parte dintre participanți, cei tineri în special, majoritatea venind din spațiul moldavobucovinean, inclusiv Adrian Beznă, plus bănățeanul Vasile Mardare, ambii consacrați, au apelat la, sau exclusiv la..., texte sau poeme scrise de bardul din Gura Humorului. Reacția ostilă a venit clar de la vechea generație de folkiști care au trecut cândva prin experiența Adrian Păunescu. Cu diferența că, totuși, deși excesiv, Păunescu scria genial... E doar, aceasta, o constatare de fapt. Căci nu e problema noastră. Noi chiar, cu toate resentimentele prezente, ne-am exprimat în paginile *Adevărului* favorabil despre o carte recentă a lui Poclitaru, dar... - ar rămâne în aer acest „dar”... - fiindcă monopolizarea textelor de către o singură persoană degajă miroazne mai puțin plăcute, semănând nu musai a dictatură, ci mai degrabă a monotonie... olfactivă. Punct.

A mai fost un moment deosebit. Reprezentația de la Cetate în prezența și la reședința poetului Mircea Dinescu și a distinsei sale soții, Mașa. Un loc de vis pe care numai sensibilitatea unui poet l-ar fi putut alege, adapta și anima. Dar și un spectacol lung și minunat cu muzică Andrei Păunescu, Emeric Imre, Gyuri Pascu, Radu Gheorghe, Florentin Budea, și poezie în recital cu subsemnatul și I. Mateiciuc... Repet, în prezența amfitrionului. Care nu a scăpat niciun detaliu al reprezentației. La care a avut și el câțiva invitați: omul de afaceri Gigi Nețoiu și primarul localității, cu anturajele lor. Fie că, în prima etapă, Dinescu a vizionat din balcon sau, apoi, de la o masă pusă în preajma conacului, paralelă cu aceea a artiștilor, el a fost prezent mai tot timpul. Este drept că nu s-a dus personal să salute chiar pe toți necunoscuții... Spun asta, contrazicând în numele realității ceea ce deformat și tendențios ar putea scrie pe Facebook un complexat. Anume, cum că Dinescu nici nu a apărut prin preajmă...

Organizarea lui Dan Vană - care trebuia să ordoneze o masă amalgamată de, fabulăm și noi: voci răgușite, jazzbandiști cașlaguriști, indivizi pur și simpli, cântăreți paranoici, baritoni închipuiți, soprane surexitate și isterice, vedete de carton cu inși talentați de la mama lor, vedete

autentice, mituri în viață, zeități... - a fost exemplară. Căci cu materia primă existentă nu ai cum să atingi perfecțiunea. Calm, răbdător, civilizată, manierat, el a suportat cu seninătate sub privirile din umbră ale Cristinei-soția și ale Cristinei-directoarea toate asperitățile dar și extazele, vârful manifestării.

Căci recitaluri precum au fost cele susținute de Mircea Vintilă și apoi de Nicu Alifantis, Gyuri Pascu au fost, fiecare în parte, un adevărat regal. Apoi, credem noi, elementul surpriză al taberei fu „lansarea la apă”, debutul inedit al cuplului Maria Gheorghiu - Daniel Iancu, cu *Patria* sa, el fiind concomitent și producător, pe lângă solist, folkist, creator. Vom urmări cu interes acest cuplu.

Multe ar mai fi de spus despre consistența intelectuală a celor șapte zile de Calafat; despre atmosfera încinsă de la clubul OK, unde ochii patronilor Costinel și Mihaela fură mereu treji;

unde calitatea și diversitatea alimentelor și a lichidelor frapate au fost peste media unei tabere. Și asta, deoarece gustul cuplului patronal e orientat spre muzica folk. Pe scurt, cei doi au pus suflet în bucate;

despre recitalurile de pe plaja danubiană de la Bașcov, unde s-a cântat la 40 de grade Celsius; despre incursiunile, ieșirile în mase ale lui Doru Stănculescu, mândru de noua sa producție discografică, elaborată în studiourile marelui Dan Andrei Aldea din Munchen;

despre prezența inexplicabilă, misterioasă a lui Sorin Minghiat, factorul cel mai activ în alți ani ai taberei...;

despre apropierea celor din „linia a doua”, cum se autointitula ca lider Eugen Avram, de cei din prima linie, deja clasici. Și mă refer aici la însuși Eugen Avram, Walter Ghiculescu - ins tenace, talentat, persistent în stil, Ov. Mihăilescu - poet și folk-rocker deopotrivă, Adrian Beznă - cvasi consacrat, Ov. Scridon - idem, Daniel Iancu în noua ipostază, Silvan Stăncel, Florin Thomits, Florin Camen etc.

Obiectivele atinse ale taberei dau suportul unor viitoare deziderate. Unul ar fi acela ca pustia fostă vamă să se transforme într-un centru cultural. Apoi, repet, adăugarea poeziei la tema, la titulatura taberei. Și, pe cât se poate, evitarea paralelismelor cronologice cu Gărâna sau FolkYou. Căci una e FolkYou Vamă și alta Tabăra Folk Vană...

VINART
VINURI FINE ROMANESTI

...recitaluri precum au fost cele susținute de Mircea Vintilă și apoi de Nicu Alifantis, Gyuri Pascu au fost, fiecare în parte, un adevărat regal. Apoi, credem noi, elementul surpriză al taberei fu „lansarea la apă”, debutul inedit al cuplului Maria Gheorghiu - Daniel Iancu, cu *Patria* sa, el fiind concomitent și producător, pe lângă solist, folkist, creator.

Oricum, concluzia acestei tabere s-a tras ulterior la festivalul frățesc de folk de la Tg. Jiu. Cu Viorel și Iani Gârbaciu organizatori. Tată și fiu, transmițându-și ștafeta... Eminescizând nostalgic, putem spune că

Viitor de aur Folkul nostru are!

Mircea Bârsilă

În viziunea lui Platon, căderea lumii a avut loc prin retragerea Zeului din lume – și odată cu el și a celorlalte zeități care aveau grija anumitor părți ale Universului. „Lăsând la o parte maneta cârmei”, un mare număr de viețuitoare a murit datorită tulburării și cutremurului provocate de schimbarea sensului de rotație a Universului (mișcarea ciclică retrogradă). Neamul oamenilor fericiți a supraviețuit în număr mic, iar supraviețuitorii au fost supuși unei stranii și neprevăzute inversări a devenirii individual.

Mircea Bârsilă

eseu

Mitul Vârștelor omenirii. Reverberații literare

Nostalgia Veacului de aur este prezentă, în felurite versiuni, în mitologia tuturor popoarelor. Expresiile generice Krta-Yuga, Aurea aetas, Edenul primordial, Edenul pământesc (și altele) idealizează, dintr-o perspectivă mitică, îndepărtatele începuturi ale omenirii. Un timp fericit – un timp al stării de perfecțiune pământească, pe care mitologiile de pretutindeni îl situează, de obicei, în trecut – învăluia, în acele vremuri aurorale, existența umană. Toate popoarele – afirmă Erwin Rohde – „situează de obicei starea de perfecțiune pământească într-un trecut îndepărtat. Multe popoare vorbesc despre o vârstă de aur și despre felul în care omenirea s-a îndepărtat treptat tot mai mult de ea” (Erwin Rohde, *Psyché*, Ed. Meridiane, București, 1985, pp. 86-87, traducere și cuvânt înainte de Mircea Popescu). Expresia „de obicei” folosită în textul citat este justificată de faptul că există și mituri în care Vârșta de aur este plasată în viitor, la începutul unei noi etape aurorale ce va urma după sfârșitul – purificator și regenerativ – al Lumii. În textele orifice, în odele lui Pindar, în dialogurile lui Platon (*Omnia politic, Legile, Republica...*), în scrierile unor filosofi eleați, dar și în unele scrieri satirice se găsesc aluzii și chiar și referiri ferme la utopiile Vremurii de Aur ce vor veni într-un viitor nu prea depărtat, când oamenii vor avea înțelepciunea de a renunța la toate relele ce caracterizează etapa „de fier” a existenței umane. În *Bucolica IV (Pollio)*, de pildă, începutul Veacului de aur bate deja la ușile oamenilor. Vergiliu „cântă” apropiata întoarcere a domniei lui Saturn („Se întoarce și Fecioara și saturnica domnie”) și vestește coborârea enigmaticului prunc din cer, pe care teologii creștini l-au identificat cu Iisus: «O progenitură nouă se coboară-acum din cer/Pruncului cu care, însă, veacul, mai întâi, de fier/Va-nceta și-n toată lumea cel de aur va să vină./Fiebus chiar acum domnește) ocrotire dă-i, Lucină!/Faima veacului vancepe chiar sub consulatul tău/Pollio! (Vergiliu, *Bucolice. Georgice*, EPL, București, 1967, trad. de Teodor Naum).

Dinamica vârstelor omenirii este marcată, în vechile mitologii, de legea unei continue *decăderi*. Oamenii Vârștei de Aur aveau o viață fericită și incredibil de lungă în comparație cu cei din ciclurile următoare și mai ales cu cei din epoca Vârștei de Fier. La acest trecut proiectat în illo tempore se referă și Eminescu în prima strofă a basmului versificat „Fata-n grădina de aur” : „A fost odat-un împărat, el fu-ncă/În vremi de aur ce nu pot să-ntorn./Când în păduri, în lacuri, lanuri, luncă/Vorbeau cu zeii de sunai din corn.”

Sensul mitului Vârștei de Aur nu poate fi redus la rostul de „refugiu himeric din realitatea unei vieți mizere” și, respectiv, la acela de „formă pasivă de protest” față de prezentul ostil, cum presupune Lileta Stoianovici-Donat în *Mitul Vârștei de Aur în literatura greacă* (Editura „Scrisul românesc”, Craiova, 1981, p. 17). O asemenea lectură a raporturilor omului cu „zilele fericite din vechime”, o lectură potrivit căreia mitul Veacului de aur «este „soarele iluzoriu” al oprimațiilor (...), visul celor slabi, rodul neputinței lor de împotrivire în fața necesității naturale și a forțelor sociale care îi apăsau» (ibidem, p.32) minimalizează componenta transfiguratoare, o componentă poetico-religioasă, a gândirii mitice. Factorii istorici au rolul lor, un rol determinant, în constituirea acestei utopii, dar respectivul adevăr nu îndrituiește excluderea elementelor strict spirituale care vor fi participat la constituirea mitului în discuție, precum idealizarea colectivă a strămoșului, a eroului totemic (civilizator) și, implicit, a Timpului în care a trăit acesta (vezi E. Durkheim, *Formele elementare ale vieții religioase*, Ed. Polirom, Iași, 1995, p. 386, trad. de Magda Jeanrenaud și Silviu Lupescu), bergsoniană *facultate fabulatorie* a spiritului uman menită să întrețină elanul vital al omului, *funcția sublimantă* a supra-conștiinței în care se înrădăcinează gândirea religioasă (vezi Paul Diel, *Divinitatea. Simbolul și semnificația ei*, Ed. Institutul European, Iași, 2002, trad. de Mihai Avădanei) sau *funcția sărbătorească a memoriei*, o funcție specială care facilitează accesul la ceea ce este diferit de realitatea vizibilului și a timpului prezent, ca *timp profan*. O asemenea funcție a memoriei este activă și astăzi, în timpul sărbătorilor de iarnă, când omul trăiește bucuria actualizării evenimentelor mitice și a „șansei de a-și transfigura existența”.

În mod firesc, amintirea „Vârștei de aur” a trecut printr-un îndelungat proces de interferență cu așa-numitele *topos-uri ale fericirii*: orfica Insulă a

Fericiților, Cîmpiile Elizee, Paradisul terestru numit Arcadia, Paradisul celest destinat sufletelor celor „aleși”, lumea din universul mitic al colindelor religioase și din anumite basme, fericitele ținuturi feniciene sau cele hiperboreene unde nu se putea ajunge „nici pe corabie, nici pe jos”, ci doar în mod miraculos. Totuși, Perseu a izbutit să ajungă, prin iscusință și curaj, la hiperboreenii care-l slăveau pe Apollo. Următoarele versuri sunt întru totul semnificative în privința contaminărilor dintre imaginarele topos-uri amintite: „Musa de-asemeni nu-i departe/De obiceiurile acestora... Toată vremea/Horele fecioarelor, cîntul lirelor și melodiele flautelor/ Se revarsă... Cu dașin de aur încopciindu-și pletele./Ospătau bucurîndu-se. Boii însă nu-i ating/Și bătrînețea distrugătoare nu cutremură/Seminția sacră...Trufia și lupta sunt departe de ei./Locuiesc de prigoana/Lui Nemesis apărași” („Pythianica a zecea”, III, în Pindar, *Ode II*, Editura Univers, București, 1975, trad. de Ioan Alexandru, introducere și note de Mihail Nasta).

În antica tregedie *Bacantele*, lumea vrăjită de Dionysos este atât de darnică, încât „cei posedați” de frenetica divinitate văd în jurul lor râuri de lapte, de vin și de nectar de albine: „Iar în juru-ți curg râuri de lapte, de vin și nectar de albine, Și-adie miresme ca din tîmâi siriene”.

Următoarele versuri extrase din *Eneida* (Cartea a VI-a) se referă la fericitele lăcașuri ale Câmpiilor Elizee, unde sufletele se bucură, într-o natură idilică – și detemporalizată – de cuvenita răsplată post-sepulcrală: „...locuri frumoase, cu mîndrețe de dumbrăvi/și cu păduri bogate, lăcașurile fericitorilor./Aici un aer mai curat scaldă cîmpile/Într-o lumină trandafirie”.

În mitul hesiodic al Vârștelor omenirii, au fost unificate „două tradiții diferite, de bună seamă independente la origine: pe de o parte, mitul genealogic al vârstelor, legat de simbolismul metalelor și care povestea declinul moral al umanității; pe de altă parte, o diviziune structurală a lumii divine ce urma să fie explicată prin remanierea schemei mitice primitive în vederea introducerii unei vârste a eroilor”¹ (Jean-Pierre Vernant, *Mit și gândire în Grecia antică*, Ed. Meridiane, București, 1995, p. 33, trad. de Zoe Petre și Andrei Niculescu). Cele cinci vârste – Vârșta de aur, Vârșta de argint, Vârșta de bronz, Vârșta eroilor și Vârșta de fier – au specificul lor, iar Hesiod face cunoscut și destinul, dincolo de moarte, al acestor „generații” ale omenirii.

În viziunea lui Platon, căderea lumii a avut loc prin retragerea Zeului din lume – și odată cu el și a celorlalte zeități care aveau grija anumitor părți ale Universului. „Lăsând la o parte maneta cârmei”, un mare număr de viețuitoare a murit datorită tulburării și cutremurului provocate de schimbarea sensului de rotație a Universului (mișcarea ciclică retrogradă). Neamul oamenilor fericiți a supraviețuit în număr mic, iar supraviețuitorii au fost supuși unei stranii și neprevăzute inversări a devenirii individuale (vezi Platon, *Omnia politic*, 270 d-e). Prin schimbarea sensului de rotație a Universului, vârstele își schimbă evoluția firească în una contrară (inversă): cei morți se întorc la viață, iar bătrânii ajung, trecând prin toate etapele, la copilărie, dispărând, apoi, în neant. Dacă în epoca dinaintea schimbării, când viețuitoarele nu se nășteau unele din altele, ci din pământ, și când nu existau războaie, vrajbe, constituții sau proprietatea asupra femeilor și copiilor și nici obiceiul ca viețuitoarele să se mănânce unele pe altele, în perioada următoare, cea a mișcării retrograde, oamenii nu se mai nasc din pământ, ci unii din alții „imitând și dând urmare, toate dimpreună, schimbării Universului; de fapt, și imitația gestației, a nașterii și a creșterii urmau cu necesitate tuturor celorlalte; căci nu mai era posibilă nașterea unei viețuitoare în pământ din componente diferite, ci, așa cum Universului îi fusese dat să fie conducătorul propriei mișcări, tot astfel, deci, le era dat și părților; luate separat, ca, atât cât le sta în puteri, să conceapă, să nască și să crească din ele însele, dintr-un impuls asemănător” (Ibidem, 274 a – b).

„Căderea” lumii și lupta cu existența încă de la începutul „Vârștei de fier” l-au atras și pe Vergiliu, în cea dintâi Carte a „Georgicelor”. Jupiter, mâniat, a ascuns focul, a adus otrava viperelor, a poruncit lupilor să prade și a retras fericirea din lume silindu-i, astfel, pe oameni să nască și să crească felurite unelte din lemn și din fierul necunoscut până atunci, spre a face față cumplitelor vitregii ale naturii („Munca ogorului. Cartea I” („Georgice”), în

Vergiliu, *Bucolice. Georgice*, EPLU, București, 1967, versurile 125-140; 143-159, trad. de D. Murărașu)

Vârștele omenirii sunt reprezentate, în *Infernul* lui Dante, de figura bătrânului (de pe muntele Ida) ale cărui lacrimi unite formează fluviile infernale: „Și-n munte sus, ca bradu-înfipit în stîncă./Șade-un bătrîn cu spata-n răsărit/și către Roma ochii lui și-aruncă./Din aur fin e capul lui cioplit/și piept și brațe din argint, ocale, iar pântecul de-aramă-i făurit./Piciorul stîng e din oțel de zale, iar dreptul e din lut și rezemat/stă-n el pe stei, smuțindu-se din șale./Afar’ de cap, tot trupu-i e brăzdat, de crăpături din care curg agale/de lacrimi stropi și muntele-l străbat,/pîn ce-ajung în iad să se prăvale, și-aici sînt Flegeton și Stix, precum/și Aheron; se scurg apoi în vale./ de unde-n jos nu-i chip să-și facă drum;/Cocito-i zice-acelui jalnic rîu și-l vei vedea;/deci alta nu-ți mai spun”.(Dante Alighieri, *Infernul*, Cântul 14, vs. 103-120, trad. de Eta Boeriu).

Aluzia alegorică la vârstele omenirii fuzionează, în poemul „Demonism”, de Eminescu, cu miturile „de origine” potrivit cărora lucrurile lumii (cerul, pământul, munții, iarba, apele, etc.) s-au născut din trupul unei făpturi rele, monstruoase, ucise, în mod violent, de adversarul său, precum Tiamat în poemul mesopotamian al creației (Enuma Eliș). Din leșul Titanului înfrânt nu s-au născut numai oamenii, ci și pădurile, apele, aurul argintul și fierul: „Titan bătrîn, cu aspru păr de codri,/Plînge în veci pe creștii feții sale/Fluvii de lacrimi/ (...)/Sîngele său/Se prefăcuse în aur, iară mușchii/Se prefăcuseră în argint și fier” (Mihai Eminescu, „Demonism”, versurile 137-139 și 146-148).

Modelul ambelor reprezentări ale vârstelor omenirii, cel dantesc și cel eminescian, în care mitul este valorificat sub semnul *mitului literar*, se află, probabil, în *Biblie*. În al doilea an al domniei sale, Nebucadnețar, împăratul Babilonului, era tulburat de niște vise enigmatice. Spre dezlegarea lor, au fost chemați scribii, cititorii în stele, descântătorii și înțelepții caldeeni, sub amenințarea că, dacă nu vor izbuti, vor fi făcuți bucați, iar casele lor vor deveni un morman de murdării. Hotărârea împăratului ca înțelepții să fie omorâți l-a determinat pe Daniel, care se numea Belșațar, să-i ceară lui Arioc să-l ducă la împărat. Ajuns în fața împăratului, Daniel i-a mărturisit: „în ce mă privește, mi s-a descoperit taina aceasta, nu pentru că ar fi în mine o înțelepciune mai mare decît a celor vii, ci pentru că să se dea împăratului explicarea ei și să poți cunoaște gândurile inimii tale. Tu, împărate, te uitai, și iată, ai văzut un chip mare. Chipul acesta era foarte mare și de o strălucire nemaipomenită. Stătea în picioare înaintea ta și înfățișarea lui era înfricoșătoare. Capul chipului acestuia era de aur curat; pieptul și brațele îi erau de argint; pantecele și coapsele îi erau de bronz; fluierile picioarelor, de fier; picioarele, parte de fier și parte de lut . Tu te uitai, până ce s-a dezlipit o piatră, fără ajutorul vreunei mâini, a izbit piciorul de fier și de lut ale chipului și le-a făcut bucați. Atunci fierul, lutul bronzul, argintul și aurul s-au sfărâmat împreună și au devenit ca pleava din arie, vara; le-a luat vîntul, și nici un loc nu s-a mai găsit pentru ele. Dar piatra, care lovise chipul, s-a făcut un munte mare și a umplut tot pământul.” (Daniel, 2, 30-35). În talmăcirea lui Daniel, capul de aur este vremea împărăției lui Nebucadnețar, iar celelalte elemente reprezintă următoarele epoci istorice aflate într-un continuu declin. După cea de a patra împărăție, „parte de lut de olar și parte de fier”, dar care are în ea „ceva din țărnia fierului,” se va ridica cea de a cincea – simbolizată de piatra care a sfărâmat fierul, bronzul, lutul, argintul și aurul – și care, la fel ca un munte, va dăinui pentru totdeauna.

În *Munci și zile*, Hesiod își exprima regretul de a nu se fi născut mai devreme sau mai târziu. Gîndul legat de expresia „mai târziu” trezește anumite nedumeriri, dacă se ține seama de „evoluția” continuă spre rău a omenirii. Jean-Pierre Vernant a sesizat că respectivul gând atrage atenția asupra *ciclicității* timpului hesiodic. După încheierea celor cinci etape, ciclul se va relua: în aceeași ordine sau poate în ordine inversă. În *Biblie*, desfășurarea temporală a „împărățiilor” este una de factură rectilinie, iar vârșta - simbolizată de piatra distrugătoare și care s-a prefăcut, apoi, într-un munte - este veșnică.

* Jean-Pierre Vernant, *Mit și gândire în Grecia antică*, Ed. Meridiane, București, 1995, p. 33, trad. de Zoe Petre și Andrei Niculescu

Vasile Moiş, romancierul celor trei N: naționalism, naturalism, neoașism

La începutul anilor '90, Vasile Moiş era un foarte cunoscut politician român, vicepreședinte al Senatului României, nelipsit din talk-show-urile vremii. Era parlamentar de PUNR sau de PRM (?), oricum al unuia din cele două partide pretins patriotice, sigur naționaliste. De altfel, politicianul își prezintă arborele genealogic, cu origini în voievodul Moiş, fost palatin al Ungariei pe vremea regelui Bela al IV-lea. Ani de zile, nu s-a mai auzit nimic de fostul senator. Anul acesta l-am întâlnit la un festival literar în postura de romancier. Retras în orașul său, la Satu Mare, practicând o profesiune liber(al)ă precum avocatura, Moiş pune la cale un proiect românesc ieșit din comun: un roman fluviu în 20 de volume a circa 500 de pagini fiecare, cu acțiunea între 23 august 1944 și până în zilele noastre, un amplu tablou al României din ultimii 75 de ani. A publicat primele patru volume sub titlul *În spatele ușilor deschise* (Editura Dacia XXI, 2010) cu subtitlurile: vol. 1 – *Fatalitate și blestem*, vol. 2 – *Fatalitate și credință*, vol. 3 – *Fatalitate și voință*, vol. 4 – *Fatalitate și destin*.

Din acest ciclu, am citit primul volum de 500 de pagini: *Fatalitate și blestem*. Trebuie spus de la început că textul este antrenant, ușor senzational, pe alocuri anecdotic, care îndeamnă la citirea fără pauze. Romanul este unul și cu cheie (facilă, de altfel), autorul precizând în *Cuvântul către cititor*: „Dacă în paginile acestor cărți veți întâlni personaje și întâmplări care vi se vor părea cunoscute, nu este vina mea, ci este vorba pur și simplu de coincidențe”. Precizarea este superfluă, cartea se dovedește a fi în mare parte documentară, în sensul nu doar că primul președinte „democrat” al României se numește...Ilie Ionescu, dar sunt reproduse din arhive acte, legi, ordonanțe ca-ntr-o adevărată anchetă de presă. Dar romanul se citește relativ ușor pentru că este structurat în capitole scurte, cam de zece pagini fiecare, cu titlu propriu, cu moto, alternând pe cele două-trei planuri narative propuse: o linie narativă urmărește instaurarea comunismului (din anii '40 până după venirea la putere a lui Ceaușescu) în Ardealul de Nord, în speță Baia Mare, alta – destinul familiei Moraru, o familie înstărită până la 1948, prigonită după aceea, iar o altă linie – mai firavă aici, dezvoltată însă în volumele următoare – trasând destinul politic al lui Ilie Ionescu student la Moscova și pregătit de NKVD să preia puterea la momentul potrivit, pregătit încă din anii '50.

Vasile Moiş este un bun povestitor realist, nu se încurcă în tehnici narative, iar stilul nu pare să-l preocupe cine știe ce, el ridicând romanul ca un inginer constructor din cărămizi consistente – capitole-povestiri. Iar personajele sunt creionate

maniheist, sunt albe sau negre, nu există nuanțe psihologice în acțiunea sau comportamentul lor. Credibile, ba chiar exemplare din acest punct de vedere, sunt cele din familia Moraru, fostul ofițer, soția lui și unul dintre fii, după cum verosimile, fără exagerări, sunt întâmplările teribile prin care trec. Depoședați de casă, de fabrică, de avere, trimiși în Bărăgan, apoi într-un canton de cale ferată, Morarii sunt exponențiali pentru rezistența lor anticomunistă. Destinul lor dă coloana vertebrală a romanului. Dar, deși este un bun povestitor, Vasile Moiş nareză mai curând ca un istoric, cum să zic, angajat, un istoric care ține și prelegeri de patriotism, unul care nu doar că prezintă fapte și evenimente, dar e gata în orice moment să se ia de piept cu hunii și cu turcii și cu tătarii, dar mai ales cu maghiarii...

În ce privește însă pe cei care au instalat comunismul în nordul României, aceștia sunt în mare măsură ticăloși cu program, fiind de origine preponderent unguri sau evrei, mai puțin români, cei roșii dintre aceștia fiind mai curând cozi de topor ai celor dintâi. Reflexele reprezentantului unui partid naționalist sunt transmise nealterate romancierului care ambiționează o *Comedie Umană* românească. Evreii și ungurii din Ardealul de Nord sunt duplicitari: pe de o parte instalează comunismul, deposedează de case și averi pe cei bogați, mutându-se ei în vilele confiscate, iar pe de alta fac trafic cu aur și se pregătesc să fugă în Occident. Ziceam de ticăloși cu program? Iată cum vorbește la o reuniune secretă un lider local de origine maghiară: „Vreau să vă spun că evreii maghiari sunt patrioți fanatici, ei țin la națiunea noastră mai mult chiar decât unii maghiari. Guvernul Kossuth a fost primul din lume care a legalizat egalitatea evreilor cu ceilalți cetățeni și asta nu se uită. Vă rog, totuși, să nu vă implicați în activitățile de contrabandă cu aur și devize, practicate de evrei. Sunt în atenția sovieticilor și s-ar putea să cadă mai multe capete. Am înțeles că avem printre noi oameni care lucrează la Securitate și în Armată. Pentru ei am un mesaj special. Trebuie să ne ajute să scăpăm de intelectualii români naționaliști și de românii bogați, pe orice cale. Vă rog să le înscenați denunțuri, dosare de uneltire împotriva ordinii de stat, orice numai să-i arestați, să-i izolați, să-i deportați, să le confiscați...” Acest aspect constituie prezența în roman a primului N: *naționalismul*. Îl mai nuanțează pe alocuri, mai precis atunci când prezintă familiile mixte, caz în care alogeții devin și ei mai umani.

Al doilea N al romanului îl reprezintă *naturalismul*. Romancierul are o predilecție

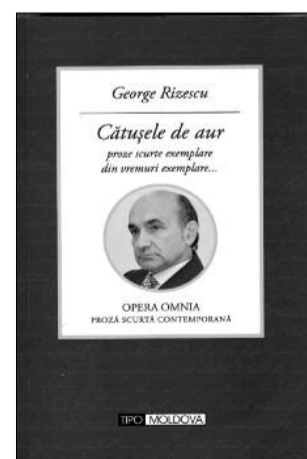
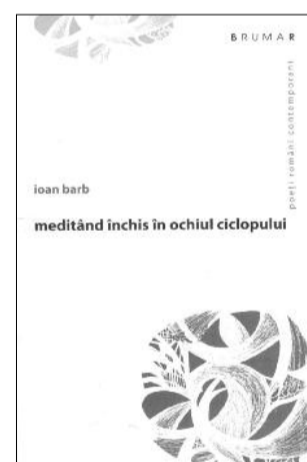
aproape bolnăvicioasă pentru scene fiziologice cu totul scabroase, de neexemplificat aici, scene care nu par menite a creiona niște personaje brutale și scârboase, animalice, cât mai ales pentru senzaționalul narațiunii. Nimic din ce e urât, vulgar, obscen fiziologic nu evită autorul, nimic din acestea nu-i e străin. Tot aici se înscriu desigur scenele erotice, cele mai multe preluate parcă din Marchizul de Sade. Relațiile acestea, fie că sunt conjugale, adulterine, între logodnici, sau întâmplătoare (că nu e nimic ratat în materie de relații sexuale), ele sunt prezentate într-o lumină violentă, anormală, maladiv-instinctuală. Partidele de amor au loc în locurile cele mai neașteptate și în modurile cele mai nefirești. Căsătoriile sunt puse la cale de terți, după interese meschine sau după interese materiale sau politice. Chiar viitorul președinte Ilie Ionescu e căsătorit la Moscova de capii NKVD-ului cu o fiică de nomenclaturisti sovietici. Prin toate acestea, romancierul sugerează că socialismul a fost instalat și apărut nu doar de alogeții ticăloși, de trădători de neam, de milițieni și securiști zeloși, dar și de brute stăpânite de instincte animalice.

În sfârșit, din perspectiva aceasta românească nu putea lipsi un al treilea N: *neoașismul*. Dacă politicianii comuniști improvizați vorbesc în lozinci marxist-leniniste și în deja creată/importată limbă de lemn, dacă femeile între ele și bărbații între ei discută în general vulgar, din loc în loc românii verzi și din popor poartă dialoguri ca la stâna din secolul XIX. Doi ardeleni nimeriți la Teatrul de Operă, pleacă la mijlocul spectacolului remarcând: „Mă, Ioane, hai mai bine să mergem să bem o bere. Am văzut cum îi teatrul, dar mă doare capul de țiflicăturile aistea. Tu nu vezi că ăștia nu știu cânta o doină, o hore, o învărtită?... Femeile astea țipă de parcă le-a băgat cineva un deget în c...”

Primul volum din vastul ciclu românesc al lui Vasile Moiş este un roman politic și realist în același timp, un roman-document, viguros epic, dar tezist cât cuprinde, tezist și popular/populist. Deși are 500 de pagini, el nu este scris cu amănunte (semnificative sau ne semnificative), ci cu idei puține și monocorde, cu dialoguri stufoase, cu scene în care personajele nu au consistență psihologică, dar vorbesc pe șleau și acționează hotărât fără a sta prea mult pe gânduri, cu scene care se declanșează brusc și tot așa se reteză. Ba, în definitiv, romanul se vrea unul istoric, istoria fiind concepută de Vasile Moiş ca o succesiune de ticăloșii, trădări, murdării, obscenități.

**Cititorul
de roman
DUMITRU
AUGUSTIN DOMAN**

Carte nouă

Ioan Barb – Meditând închis în ochiul ciclopului (BRUMAR, Timișoara MMXIII)

Noul volum de poeme al lui Ioan Barb beneficiază de o prezentare pe coperta a patra de Al. Cistelean, ceea ce ne cam scutește pe noi de a ne pronunța pe adâncul textelor. Și ce zice Al. Cistelean? Că: „Ioan Barb pornește mai de fiecare dată de la acel memento al realului impus ca prag de Camil Petrescu și se lasă dus apoi de un trend parabolic al imaginarului. Pe liniile mai active ale acestuia ajunge ba la o poezie cu priză directă la concretul cotidian (sau anamnetic), ba la o poezie ce se pierde în ritualuri de iluminare, ba – mai adesea – la o țesătură de stări păzite de ironie să nu dea în confesiuni sentimentale”. Să cităm un poem scurt, un fel de artă poetică: „în mine Dumnezeu adună/ramuri uscate/aprinde un foc/încălzește cina/cuvintelor asudate pe buze”. (DAD)

George Rizescu – Cătușele de aur, proze scurte exemplare din vremuri exemplare...

Opera Omnia proză scurtă contemporană (Tipo Moldova, 2013)

Cea de-a 23-a carte a lui George Rizescu este o cuprinzătoare antologie de autor (620 de pagini). Sunt publicate aici numeroase din povestirile sale satirice, în care sunt plimbați în toată splendoarea lor politicieni mai înalți și mai locali, hahalere, impostori, proști... Multe dintre personaje sunt transparente, autorul neobosindu-se să le mai mascheze modelele din realitate, ceea ce în ultimii ani a stârnit și oarecare scandaluri. Prozatorul Rizescu ambiționează să dea o galerie de personaje contemporane cuprinzând întreaga societate postsocialistă, în registru ironic, sarcastic, pronunțat satiric, șarjat cât cuprinde. (D.A.D.)

Gellu Dorian

**când eram
fericit nu știam
că așa de lungă
este tristețea,**

**chiar nesfârșită,
lan de trifoi plin
de fluturi**

**pe care nu-i poți
trece printre
degete,**

**asa cum treceai
părul ei**

**când alunecai
în celălalt trup
fierbinte**

**și totul se
termina repede
ca un ropot de
ploaie în iulie,**

**când aerul nu
era de cenușă,**

**apa, pulbere pe
care ți-o dădeai
peste piele**

**și înverzeai în
ochii celuiilalt**

poesis

1. Ce greu este să mori în celălalt –
când mori în propriul trup este mult mai ușor,
rămâne un loc gol în casă,
în biserică, în cărciumă,
ești plâns sau nu,
ești uitat,
nu mai ești,
rămâne un loc trist în tine,

când celălalt devine mormântul tău, iar tu
încă mai pierzi vremea prin lume,
poți privi cum țărâna ta nu se mai adapă cu sângele tău,
vinul devine amar,
cărciuma, o cobză stricată,
femeia, un sicriu viu în care te simți incomod
prin care nici viermii nu-și mai împart carnea ta,
pâine neagră pentru guri care n-au cuvântat niciodată,
odihna, un chin continuu,
învierea, o pedeapsă,
judecata de apoi, o schingiuire nesfârșită,

când mori în celălalt este mult mai dureros,
trupul tău viu stă mort în mormântul viu al celuiilalt,
la aceeași masă nu mai e loc împreună,
nu intrați și nu ieșiți din aceeași casă,
dureroasă este țărâna celuiilalt, este grea,
ea nu va înverzi niciodată, în timp ce tu vei înverzi și vei
fi cosit
în altă parte, căpițe în care poate ațipi celălalt fără să știe
că somnul tău nu mai este și-al lui,

nu te poartă nimeni atât de absent ca trupul în care ești
mort
fără ca sufletul tău să plutească prin aer
printre nevăzute aripi de îngeri,
din niciun mormânt nu poți ieși atât de ușor, fără să-i
pese
cuiva că umbli prin lume fără să fii știut,
așa cum print-o cărciumă plină
trece gura însetată a unui străin al cărui strigăt de sete
nu se aude –

ce dureros este ca în trupul tău celălalt să-și găsească
mormânt...

2. Lumina stă în oase de la naștere
ca pe lună când iese din ascunzătoare
de partea cealaltă față de unde stăm noi și pilim
ziua toată, noaptea toată
pe nesăturare,

când cade încet-încet întunericul de pe oase,
lumina zâmbește de acolo ca o gură de femeie frumoasă
pe care nu o vom săruta niciodată,

ei și, dar îi vom închide gura și cu ea vom bea în
continuare
licoarea ei prin care s-au tăvălit secolii de cheflii
care și-au lăsat oasele peste tot ca niște neoane
pe tavanele unor palate pustii
încât ne lăsăm orbiți de absența lor
până când oasele noastre trec în rândul oaselor lor –

și așa bătute de vânt vor șuiera prin cer
vor șuiera peste tot
chiar și atunci când aerul va sta înțepenit ca în gura unui
mort...

3. Azi e duminică,
la deschiderea cărciumii am fost singur,
în tavan lumina un bec roșiatic, cu care nu puteam
cinsti,
era orb,
era surd,
numai eu știam că lui nici nu-i pasă,
el nici măcar atât nu știa,

apoi a venit ea,
și cu ea am desfrunzit toate viile, am ciugulit strugurii,
două câte două bobite,
până s-au făcut must,
până s-au făcut vin,
până când patul s-a întins lung ca un șarpe care ne
arunca mere în gură,
iar acolo cuvintele încă scânceau,
până când au venit să ne dea jos din pat
fiii noștri ale căror fapte au încruntat becul din tavan
până la sânge,
iar sângele apă nu se face,
noi apă nu bem,

numai că de luni trebuie să o luăm de la capăt,
să deschidem cărciuma, să intrăm în ea, să ne uităm la
bec,

iar când se va face întuneric, să privim în noi până când
ne vedem singuri,
singuri, atât de singuri încât să nu mai așteptăm nimic,

pentru că atunci când aștepti ceva,
vine ea,
și după ea apar o droaie de necazuri
pe care nimeni nu le va putea descâlci vreodată,
nici măcar ea.

BOALA DE MOARTE

4. Nu știi nimic
atunci când prin preajma ta se descarcă saci cu oase
pe care le numeri ca un copil jucăriile cu care nu știe ce
să facă –

pe unele parcă le mai zărise într-o oglindă,
erau albe,
nu sunau, așa cum sună în noapte trupul a cărui piele
zboară
prin aer ca un stol de îngeri,

pe altele le încerca în chiar trupul său cu care creștea de
la o clipă la alta –

unde le va deșerta pe toate,
când nu va mai avea nevoie de nimic –

știa și acest lucru –

atunci când în preajma lui va fi alb,
iar carnea se va face praf pe care nu va ști cum să-l
șteargă de pe ochi,
va ieși din oglindă,
se va întinde pe o masă,
cineva îi va descărca oasele într-o pungă în care nu va
mai cotrobăi nimeni –

totdeauna este aceeași femeie pe care o alungi zilnic de-
acasă
și o găsești zilnic în tine,
în timp ce umblă peste tot și-și desface țeasta din care
iese același aer sterp
pe care-l respiri pentru ultima dată,

nu-i poți ierta păcatele pe care le adună clipă de clipă
ca pe niște scrisori pe care un poștaş nevăzut le
împrăștie
la adrese exacte,

te culci cu ea și te trezești fără ea deși imediat intră pe
ușă,
îți albește oasele în care te ridici
să pleci încă o dată din lumea din care nu vrei să te mai
întorci –

nu știi nimic,
și asta îți dă o siguranță pe care o are numai copilul
așezat în fața oglinzii
din care iese mâna cu care își acoperă ochii
și plânge.

5. Așa se întâmplă
când îmi trec mâna prin cenușa celuiilalt trup
pe care nu l-am atins niciodată –

îl aștepti toată viața și când să pui mâna pe el e ca și cum
ai călători
cu o mie de cămile pe care nu le-ai călărit niciodată
printr-un deșert de cenușă,

nu tu o oază de liniște,
nu tu vreo femeie,
nici măcar vreun popas în care să poți sta cât să-ți tragi
sufletul
care e gata la marginea trupului,
bun să-l ia vântul,
să-l așeze în dune –

când eram fericit nu știam că așa de lungă este tristețea,
chiar nesfârșită, lan de trifoi plin de fluturi
pe care nu-i poți trece printre degete,
așa cum treceai părul ei
când alunecai în celălalt trup fierbinte
și totul se termina repede ca un ropot de ploaie în iulie,
când aerul nu era de cenușă,
apa, pulbere pe care ți-o dădeai peste piele
și înverzeai în ochii celuiilalt

care acum nici nu doarme,
nici nu spune că ar dormi,
nici nu se trezește,
nici nu spune că s-ar trezi,
e pur și simplu mort de-a binelea
și peste el poți trece cu toate roțile tale zimțate
că nu se mai poate întâmpla nimic.

6. Când mor pe furis toate celulele tale
nici nu-ți dai seama că ai trăit pe când fericirea o
îmbrățișau alții
așa cum fac bărbații triști când prind halba de bere
ca pe o fântână secată pe care o sorb până la gura femeii
care știe că seceta este un dat din care află
cum să-ți uzi buzele o singură dată pentru totdeauna,

apoi stai între nori
ca stropul de ploaie,

mult mai târziu simți spinarea ca o pajiște verde plină cu
rouă,
trec secerători,
trec mâini pline de brumă,
nimeni nu simte ca tine umbra care-ți ia locul la masă,
bea cu toți ceilalți, se usucă

și dispare când tu abia te ridici și spui că ea abia apare
în locul din care abia dispăruse,

cum să nu ieși dintre nori
ca din oglindă privirea care te recompune din chiar
ochii tăi
în care te-nchizi...

7. Ochii se făceau bărci pe apele pe care plutești
așa cum stăteai liniștit în biserică
în care l-ai simțit tot timpul pe celălalt ai cărui ochi secați
lăsau la maluri edecari trăgând după ei epava unei
corăbii
în care n-ai călătorit până aici,

văslesc și ei odată cu tine,
fac aceleași gesturi de disperare,
dar de disperarea lor nimănui nu-i pasă,
toți sunt ocupați cu paharele de unică folosință pe care
după ce le sorb
le aruncă prin iarbă,
stropi mici de rachiu îți udă buzele cât să nu uiți
cât de fericit a fost celălalt adormit sub catargul pe care
urcă la cer
valuri de nisip
din care ceilalți adună urmele tale ca pe niște scoici
pe care le vor ascunde prin pungi și sertare
uiteate prin alte case ale căror ferestre nu mai aruncă pe
nimeni afară,

când vor obosi,
își vor șterge ochii,
vor trage la mal
sub sălcii, vânt odihnindu-se ca în trupul femeii visul
bărbatului
adormit singur, departe...

8. Atât de departe
încât poți privi în ochii tăi prin oglinda care poate fi
așezată în roua

de pe frunza pe care o smulgi de pe vița-de-vie
și bei până cazi între umeri
iar de acolo se aude strigând, strigând, strigând
până ce asurzești,
până când din cerul gurii tale coboară celălalt și se
așează muștește
în sângele tău din cana pe care au plimbat-o toți prin
lume

și niciodată n-au găsit-o la gura lor
deschisă ca o rană mereu tăiată de cuțitul a cărui lamă
nu s-a întărcat încă,

departe,
deși în fața ta stă fața ta
și nu-i poți atinge fața,
nu te poți dezlipi de ea, deși în clipa în care el închide
ochii

tu deja îi închiseseși,
demult poate că adăstaseși acolo,
dar lumina ochilor tăi nu era ca vitrinele din care puteai
ieși în stradă
îmbrăcat ca un mire,
fără să fii văzut de cei care îți puteau fura mireasa de
care

nu te atinseseși, nici urma să te atingi,
înelită în alte cerșafuri ale căror cute încerci să le faci
netede

ca fața oglinzii în care te închizi
ca într-o ladă zestrea de care nu se va bucura nimeni –

aici nu se vede decât un muc de țigară la capătul căruia
nu se știe cine a fost...

9. Ce este în fața mea nu este fața mea
o altă față se desprinde de pe un alt cap din care ies alte
fețe

cu buzele lipite de sticla de aer
pe care vreau să o sorb
așa cum sunt înghițit de lumina ce se înghite pe sine –

o singură masă
într-un singur loc din lume
mă adună și-mi bagă pe gât moartea cu lingurița
pe care o-nghit odată cu acel loc
cu acea masă odată cu mine –

cel care mă vede mă ia cu el și din cealaltă parte totul
pare

aici inexistent
ca de fapt de aici acolo:

spun ceea ce mai rămâne de spus,
iar trupul meu se ascunde în trupul meu
care nefiind văzut
nu va fi văzut niciodată.

10. N-o poți vedea niciodată
nici atunci când vine pentru ultima oară să te privească
în ochi,
așa cum n-ai văzut-o nici prima dată când s-a așezat în
tine
ca la o masă de la care doar tu te-ai ridicat
bun de drum până la capăt,

ea venea de departe, de foarte departe,
la nenumărate mese a stat,
nici ea nu mai știa al cătelea ești dar te privea ca și cum
ai fi fost primul,
stătea trează în somnul tău,
se dădea jos din pat odată cu tine,
ridica ganterele,
se spăla pe fața ta cu apa ta,
își peria dinții,
erai tu în trupul ei toată ziua
sau ea în trupul tău acoperit cu o mantie de piele
care și se făcea buburuze când gândul la ea îți stăruia în
minte
ca la cea mai frumoasă femeie,

dar nicio femeie n-a stat cu tine atât de mult
de la început până la capăt,
ca apoi să se întindă în tine ca într-un sac de dormit
și de acolo să plece mai departe
lăsând în urmă același miros pe care nicio fereastră nu-l
poate scoate afară,

de fapt ea nici nu există cu adevărat,
ea este doar adevărul pe care tu nu-l poți crede,
pe care tot timpul îl pui la îndoială cum nu faci niciodată
cu viața
care duce prin lume un sac plin cu minciuni
pe care le slobozi ca pe niște păsări din colivie în
colivie,
când stai la masă și bei un pahar, două pahare bei,
ea este mereu însetată,
gura ei este un hâu deschis spre un bazin imens
nevăzut așa cum cerul prin care privești nu-ți arată nimic
decât ceea ce capul tău a adunat de prin toate hăurile
lumii tale –

de fapt ea este singura ta imaginație
de care numai tu ai parte fără să te bucuri
ca acum când îți pi cu gura ei prin gura ta,
în timp ce tu ești realitatea ei
prin care gura ei tace cu gura ta –

în timp ce toate femeile care te părăsesc nu se mai întorc
la fel,
ea când te părăsește se așează, cu același chip,
pentru totdeauna în tine.

11. Demult nu ne-am privit atât de mult în ochi
tu cu ochiul drept în ochiul meu stâng,
eu cu ochiul meu drept în ochiul tău stâng,

tu în schimb nu poți exista fără mine,
când eu plec, rămâne în locul meu un gol
pe care doar peretele îl poate acoperi,
doi pereți asemănători,
tăcuți ca doi trecători orbi care nu știu cât de mult
seamănă unul cu celălalt,
întunericul unuia este lumina celui alt,
lumina stăruie între ei ca viața pe care nu o pot trăi
decât dacă între ei viața există,

în schimb lumina mea este lumina care te face să existi
de cum deschizi ochii, privești în spatele tău peretele
tăcut
așa cum tu privești în spatele meu alt perete tăcut
aidoma celor două lumi pe care le ascund în mine
fără să fie ascunse și-n tine –

la capătul tuturor zilelor mele
se află capătul zilelor tale

iar atunci când voi vinde oglinda pentru a mă odihni
la o masă foarte singur în fața nimănui,
peretele se va închide în sine
ca lumina în mormânt –

prin fereastră poți vedea doar crucea
care te răstignește pe cerul plin de cuie și sânge...

12. Ce liniște e aici,
nimeni nu vine, nimeni nu pleacă,
nimeni nu te întreabă de ce stai singur
și nu te înalți la cer ca toți cei din jur,
o poți face liniștit aducând cerul în ochii tăi
iar printre nori mici și albi te poți strecura până unde vrei,
te poți strecura printre degetele lui Dumnezeu
fără să le atingi,
așa cum printre degetele tale strecuri fire de nisip,
unul câte unul
până când zidit vei fi nevăzut
ca toți ceilalți care trec pe lângă tine zicând
nimeni nu vine la masa lui,
nimeni nu se așează,
e atât de singur că ar trebui să-l luăm cu noi,

și urechea din cer se apropie de gândul tău,
te ia printre norii mici ca niște bucle de bumbac pe o
câmpie imensă
și te lasă să privești acolo de unde ai plecat
fără să știi cât de multe priviri te îngropau zilnic
în propriul tău trup –

îngropat astfel nu vei mai avea liniște,
vei fi trezit zilnic și dus prin toate locurile de care ai
vrea să-ți amintești
dar nu poți pentru că este același loc
pe care nu l-ai văzut niciodată deși tot timpul te-ai
gândit la el,

așa cum zilnic schimbai locurile unde îți se părea că
zgomotele
te fac mic și închipt
cu altele în care liniștea te aspira ca o iluzie
prin care acum zbori, nor
ca toți ceilalți nori pe care îi lasă peste tot o mână
nevăzută
în care ai vrea să adormi –

dar ușile se închid lăsându-te în lume
pentru încă o noapte...

13. Următoarea noapte va fi nesfârșită,
după obloanele ei stai suspendat
așa cum dacă ai în față o oglindă și-n spate altă oglindă
poți vedea în nesfârșitele tale chipuri
nesfârșitele tale vieți,
îl poți vedea chiar pe Dumnezeu care toată viața a fost
în tine
și acum singur într-un nesfârșit șir de chipuri te
descompune
în câte posibilități ai fi avut să fi fost altul,

într-o astfel de noapte ai timp să te gândești la toate
închipuirile tale
care n-ar fi fost posibile dacă singura închipuire a lui
Dumnezeu despre tine
nu ai fi fost chiar tu,
nu întotdeauna singur,
deși viața și moartea nu ți-au aparținut niciodată*,
ele i-au aparținut Lui,
iar de aici încolo vor fi ale tale,
așa cum sunt ale tale aceste nesfârșite chipuri
prin care te pierzi și nu le atingi
așa cum se repetă în nesfârșirea lui cerul ce se auto-
înghite la infinit,

învelit într-un cearșaf din care nu vei mai fi scuturat
niciodată...

* Borges

14. Niciodată nu se întâmplă
ca din palmele femeii să fii aruncat firimituri din trupul
ei
în ciocurile păsărilor ce te scot triluri prin varul scorjot
al cerului
peste care n-a mai trecut demult bidinea
celor care-au zugrăvit chipuri nevăzute-n icoane,

dar cum toate sunt așezate la locul lor,
nicio firimitură din tine nu va rămâne în gusa păsărilor
din care vei zbură
până în așternutul femeii prin care toate celelalte
firimituri
au murit, nisip într-o pustie înviată de vânt,

prin oglindă nu rătăcește decât cel care
se face dună cu sine în sine –

la această masă de brad toate mâinile duc la gură
iluzia din paharele goale cu care se-mbată cei care n-au...

15. Cei care n-au avut
nu vor avea niciodată ceva ce să împartă cu celălalt
care nu are nevoie pe atâta câtă are cel ce-l privește
în oglindă pe celălalt în care
vidul se umple cu vid
și își este sieși suficient,

la ce bun aceste mese pline la care stau oameni goi,
la ce bun vinul și pâinea,
la ce bun carnea și cozonacul,
la ce bun lumânările care se topesc în timp ce și oamenii
se topesc
fără să ardă până la capăt,

alte mii și mii de întrebări
în gura în care și-a găsit așternut liniștit
răspunsul dus de braț până în ușa bisericii,

iar atunci când nu ai și ai nevoie,
poți trage obloanele și muri fără să se dea de veste...

16. Vestea este un alt chip al tău
purta prin lume așa cum știe gura acesteia să picteze
pe timpanele celorlalți ceea ce au purtat cu ei
de când te-au extras din tine ca dintr-o casă
în care ai stat ascuns
așa cum în albia oglinzii ai stat pitit până ce te-ai
înfașșat luciului ei
și ea te-a arătat ție,

și asta doar atunci când la masa la care și tu ai stat
împreună cu ei
nu mai stai,
vorba ta nu mai face ecou în urechea lor,
vinul pe care-l dădeai nu-l mai dai,
ziua de mâine pe care o așteptau să vină împreună cu tine
va veni singură,
iar ziua fără tine este ca o femeie fără corp,
doar o iluzie pe care nu o poți dezbrăca,
și lor nu le va conveni deloc acest lucru,
li se va părea o lașitate din partea ta,
vor bate toaca,
vor trage clopotele,
vor acoperi oglinda,
pentru că din spatele ei va putea ieși celălalt

cu care ei nu s-au împăcat niciodată,
pentru că niciodată nu l-au văzut la masa lor,
n-au băut cu el,
n-a dat niciodată binețe,
și chiar dacă va semăna cu tine, nu au nevoie de el,
le va fi frică,
vor albi brusc, pentru că niciodată când celălalt pleacă
nu pleacă singur,
așa că e mult mai bine să nu mai poată privi dincolo
prin fereastra prin care ai privit toată viața la celălalt
pe care e bine să-l iei cu tine,
iar ei să spună doar ce le convine
în așa fel încât dacă ai putea apleca urechea la vorbele
lor
nu te-ai mai recunoaște,

un alt ins cu numele tău va alerga prin lume odată cu ei...

17. Numele tău va alerga prin lume odată cu ei
dar nu vor ști că duc în spate o cocoașă plină cu lacrimi
pe care nu le-au plâns niciodată

așa cum fac pe îfundate văduvele care duc singure la
gură paharul
singure se îngroapă în trupul bărbatului
plin de cărciumi și femei prin care n-a trecut niciodată

doar un acordeon lăsat pe masă
ca pe nisip un șir lung de câmile peste care trece un
arcuș rece
și cântecul se ascunde mut în inima beduinului

iar în mijlocul oazei celălalt privește în cer
de unde te uiți la el ca la un necunoscut plin de păcate

la cealaltă masă nu mai e nimeni
iar zgomotul intră cu saboți de fier în auzul tău
ca printr-o pălnie în care toți toarnă din imensul lor
nimic

literă cu literă
trupul tău pe o cruce uitată își aduce aminte lumea...

18. Lumea nu este un așternut în care să dormi liniștit
ea te trezește din somn și te târâie prin toate cotloanele
prin care n-ai visat să ajungi

de la masa ta se vedea totul foarte bine
însă nimic nu părea atât de aproape ca acum
când nu ți se mai întâmplă nimic

fiecare fir de praf este un imens munte pe care-l urci
în burta lui stai ca într-un chit
din care fugi fără să te îndemne ceva anume
stai fără să te rețină cineva
aștepți fără să vină nimeni
ești singur și te sufoci de atâta respirație străină
pe care buzele tale o ating
ești și nu știi dacă acolo sau în altă parte

lumea nu era atât de prezentă când te tăvălea prin toate
noroaiele...

19. Acum lumea este aici cu tine
și nu te atinge nici măcar cu un fir de pai,
nici măcar cu privirea,
stă la masa ta și îți bea vinul,
îți golește coșul cu pâine,
sufflă în lumânare și se oploșește în stuful din streășină
ca vântul din toate părțile –

dacă vorbele tale îi stau pe gură,
nu gândurile tale se aud în urechile celorlalți,

prin cer nu are nimeni grijă de tine
așa cum ai avut tu grijă de cei din cer,
nici nu este nevoie de cineva care să-ți deschidă vreo ușă
sau să-ți întindă vreo mână,
este totul atât de firesc încât dacă încerci să-ți dorești
ceva,

imediat vei avea în față ceea ce-ți dorești,
dar nu vei avea nevoie pentru că în fiecare ești tu
așa cum n-ai simțit niciodată cu adevărat
trupul lui Dumnezeu în tine deși acolo era,
vorbea cu vorbe tale,
mânca și bea cu gura ta,
iar când alunecai prea departe te aducea în locul din care
priveai în tine ca-ntr-o biserică
plină de lumea care acum te ascunde în memoria ei
din care ieși fără să se audă
ca din oglindă chipul celui ce pleacă –

o altă întâlnire cu tine în chiar absența ta...

20. Absența ta nu este o altă înfățișare a ta
în cealaltă lume de aici,
e mai curând un gol prin care cazi la nesfârșit
fără să știi că între timp și celălalt dispare
ca din casă trupul tău după care se-nchid ușile,
ferestrele ca niște pleoape după care timpul se face
întuneric și așa rămâne până când se aud strigăte de
bucurie
prin toate locurile prin care ai trecut fericit
pe când tristețea ca o femeie singură
își adună așternuturile și fuge cât mai departe –

lasă în urmă toate celelalte înfățișări ale tale...

(din volumul în pregătire *Pustia*)

**la ce bun aceste
mese pline la
care stau
oameni goi,
la ce bun vinul
și pâinea,
la ce bun
carnea și
cozonacul,**

**la ce bun
lumânările care
se topesc în timp
ce și oamenii se
topesc**

**fără să ardă
până la capăt...**

GELLU DORIAN:

„Eu lucrez tot timpul.

Simt că mă pierd în zadar, atunci când nu scriu.”

- Pentru un scriitor, destinul și opțiunea sunt dimensiuni existențiale fundamentale. Ce rol au jucat (joacă) acestea în viața dumneavoastră ?

- Dacă destinul reprezintă o cale predestinată, opțiunea este o cale aleasă. Atunci când destinul unui scriitor se confundă și cu opțiunea sa, calea poate fi aceeași. Iar dacă scriitorul dovedește că este unul de talent, atunci calea este cea bună. Dar în puține cazuri destinul scriitorului adevărat l-a urcat pe pedestalul gloriei, dacă asta și-a dorit, ci conjuncturile l-au făcut să se simtă mai tot timpul în pielea omului umilit de munca pe care și-a ales-o fără să-și asigure din ea existența, ceea ce de regulă pentru o altă meserie, opțiune a celui pus să aleagă ceva pentru a-și câștiga existența lui și ai celorlalți membrii ai familiei, acest lucru se poate lesne realiza, însă fără vanitatea care-l împinge pe scriitor spre vise de nemurire și existențe confortabile. În cazul meu destinul m-a ales, iar opțiunea mea n-a fost alta decât aceea de a scrie și încasa umilințele de rigoare, izvorâte din prejudecățile unei lumi care nu m-a privit niciodată cu ochi buni. Dar m-am obișnuit atât de mult cu această condiție a scriitorului, nu numai român ci și de pretutindeni, încât nu-mi mai fac nici un fel de probleme legate de ceea ce reprezintă împlinirea destinului meu într-o astfel de lume. Am ales lumea literară cea din cărți, nu lumea destinelor literare cea din viața scriitorilor plini de hachițe, orgolii, vanități, lupte fără sens, pentru că lumea cea din cărți, deși izvorâtă în genere din lumea reală, este mult mai frumoasă decât lumea scriitorilor ca parte a lumii reale alterată de angosasele, nemulțumirile, parvenirile și bolile sufletești de care suferă și nu vrea să se vindece urmând rețetele oferite de lumea din cărți. Este mult mai liniștitoare acea lume decât aceasta prin care trecem făcându-ne destinul ferfeniță, iar opțiunea, scrisul cărților adică, o cârpă la îndemâna unor inși fără scrupule care, din păcate, sunt pentru scriitori grupurile țintă pentru care pierdem vieți întregi la masa de scris.

- Istoria literaturii consemnează, uneori, arbitrar momentul debutului unui scriitor. Pentru dvs., când credeți că s-a produs (cu adevărat) acest eveniment? Vorbiți-ne câte ceva despre primele încercări literare.

- Istoria literaturii, așa cum se scrie la noi acum, nu consemnează foarte multe lucruri consacrate, dar mai ales debuturile unor scriitori. Și asta pentru că a dispărut spiritul cronicăresc de consemnare și comentare a faptelor recente, lăsate să dospească sau să fie veșnic uitate. Plângerile „istoricilor literari”, criticilor literari se mărginesc la a spune că sunt năpădiți de avalanșa aparițiilor editoriale, de sumedenia noilor veniți, noilor plecați, unii de tineri, alții dintr-un anonim clădit prin grija lor într-o viață dedicată himerei literare, în timp ce unii chiar din gloria oferită de o viață plină de oportunități și conjuncturi care i-au scos în față, dar răsturnați de criteriile care, pasămite, se schimbă de la o zi la alta din cauza inconsecvenței și inconsistenței principiilor aplicate în scrierea unor astfel de istorii. Păi ce-am fi aflat noi despre istoriile noastre medievale, să zicem, dacă Grigore Ureche, Ion Neculce sau Miron Costin, ori Dumitrie Cantemir s-ar fi lamentat în fața miilor de fapte aduse până la ei de izvoare pe care dacă nu le-ar fi căutat n-ar fi scos la iveală stâlpii unei identități pe care acum ne sprijinim? Or așa-zisii noștri istorici literari de nouă formulă par mai ispitivi să elimine decât să adune, să îngroape în timp decât să dezgroape fapte și oameni care și-au îndreptat destinul spre o opțiune din capul locului perdantă. Și exemplele sunt suficiente și alarmante, încât așteptăm reîncarnarea cronicarilor serioși de categoria celor numiți mai sus, pentru care orice faptă literară cât de mică să însemne o verigă la întregirea veridicității istoriei literaturii române, care, așa cum ne este oferită de noii ei cronicari, arată foarte săracă, ciunțită de vârcolacii prejudecăților care-i domină. Și-n aceste condiții n-are rost să mai vorbim dacă știu eu cine și-n ce împrejurări a consemnat evenimentul debutului meu literar. Poate doar eu în diverse fișe bio-

bibliografice, în CV-uri, sau alții în unele dicționare. Și acesta s-a produs în decembrie 1972, sub girul lui Geo Dumitrescu, în „România literară”, după ce în august al aceluși an în „Clopotel literar și artistic”, regretatul ziarist Nicolae Cîntec mi-a publicat două poezii. Aceste ieșiri în presă au venit după cel puțin trei ani de încercări într-ale scrisului. Am scris, de la început, poezie, proză, teatru, ratând ca orice începător, dar nerenunțând, pentru că așa a vrut destinul. Multe dintre acele încercări au fost înghițite de flăcările sobei de la Coșula, altele, cum este încercarea unui roman și a unei piese de teatru mai sunt printre manuscrisele mele care vor urma aceeași cale a cenușii. Că așa vrea destinul lor. Pentru că și manuscrisele scriitorilor au un destin al lor, nu.

- Care a fost drumul până la prima carte ?

- A fost un drum destul de anevoios. Dar acum sunt mulțumit că a fost așa, pentru că dacă aș fi debutat prin anii '70, așa cum s-ar fi putut întâmpla cu o carte prezentată la Editura Eminescu și din care juriul a ales să publice într-o antologie un grupaj în 1974, acum aș fi regretat mult. Aș fi putut publica prima carte în 1981, la Albatros, dar, iarăși, regulile de atunci m-au împins cu un fragment din „Esopia” în antologia apărută în anul următor. Așa că abia în 1986, după ce m-am bătut trei ani cu Andi Andrieș la „Junimea”, având-o ca scutier pe Doina Florea Ciornei, am ieșit cu o carte, și ea ciunțită de 13 poezii, și cu alt titlu decât cel inițial, și anume „Poeme introductive”. O carte care, la acea vreme destul de tulbure, a fost foarte bine primită de critica literară.

- Ce personalitate (personalități), grupare literară, prieten, eveniment biografic etc., v-au influențat viața ca om și scriitor ?

- Am fost impresionat, la vremea ivirii mele în lumea literară de mai mulți scriitori de care mă simțeam legat sufletește, dar la care nu puteam ajunge decât prin cărțile lor. La Botoșani exista pe atunci Lucian Valea. Am stat zece ani în preajma lui și am deprins gustul pentru cărți și bibliotecă, pentru lecturile selecte, cele o sută de bază, cum spunea el. Nu m-am apropiat de poezia lui, pentru că nu-mi venea pe structura mea. Eram apropiat atunci de poezia lui Gellu Naum, Ben. Corlaci, Ilarie Voronca, Cosnt. Tonegaru, mai puțin de cea a lui Nichita Stănescu, dar destul de aproape de cea a lui Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Mihai Ursachi și Leonid Dimov, și foarte impresionat de T.S. Eliot, Ezra Pound, Ferlinghetti, Ginsberg și afin cu poezia lui Rilke pentru care aveam un adevărat cult. Dar cel care mi i-a adus în față pe toți a fost A.E. Baconski cu *Panorama poeziei universale*, cei „O sută de maeștri”, așa cum i-am numit într-o carte nepublicată și care se va numi când o voi publica „O sută de maeștri și un discipol”. Dar gruparea în mijlocul căreia m-am simțit bine a fost cea care se aduna anual la Tîrgu Neamț la Colocviile Naționale de Poezie, adică gruparea optzeciștilor din toată țara din structura căreia fac parte și căreia i-am dedicat o colecție de poezie la Editura Axa, „La Steaua – poeți optzeciști”, în care până acum au apărut peste 70 de poeți.

- Raportul dintre conștiință, politică și gândirea liberă, constituie o mare problemă a lumii contemporane. În aceste condiții, care este, după dvs., raportul dintre cetățean și scriitor, dintre scriitor și putere ?

- Raportul care a fost din totdeauna, minus aberațiile obediente ale unor scriitori față de putere, față de orice fel de putere promovată de orice fel de ideologii, fie totalitare, autocrate sau democratice, atunci când politicul oferă iluzia că poți ajunge la glorie prin trecerea obligatorie a talentului tău prin sosul oferit de acest flagel social. Mai cinstit mi se pare a fi fost și a fi raportul dintre cetățean și scriitor, atunci când însuși scriitorul este cetățeanul care se implică într-un fel al lui la viața socială, fără a-i ordona reguli de comportare sau influență de putere, ci doar reguli estetice, mereu în rafinare și esențializare a existenței. Mai ales că în lumea în care și scriitorul trăiește acum, diferența nu mai este atât de vizibilă ca atunci când scriitorul, pentru

greșelile sale, putea fi dus la eșafod, la spânzurațoare, la Canal, la Ocnă sau deportat în Siberia, ori, urcat pe culmile gloriei, pe principii ideologice fără pic de morală estetică, ordona minți spre o falsificare generală, spre, în fond, un genocid cultural și social. Pe când acum, scriitorul a devenit elementul social comun care-și prezintă produsele sale așa cum o face zarzavagiul, cizmarul, confecționerul, ori diplomatul, savantul și așa mai departe. Chestiune care-l împinge în anonim și la anularea evidenței de care altă dată se făcea caz sau pe care se miza. Nu știu dacă e bine sau rău. Oricum, pierderea, se pare, o simte doar scriitorul, nu și cetățeanul de rând.

- Literatura – la frontiera mileniului III. Din această perspectivă cum apare, pentru dvs., literatura română contemporană ?

- Exact ca-n mileniul doi. Doar că vizorul prin care se vede s-a mărit un pic și poți afla în aceeași secundă ce face confratele din America sau Australia, fără a fi convins că el, de acolo, este chiar interesat de ce faci tu aici. Nu poți compara o literatură cu alta, decât teoretic, la catedră, într-un curs de literatură comparată, nu și într-unul de evoluție recentă. Ce pot spune eu despre literatura norvegiană sau irlandeză, sau despre cea coreeană sau malgașă, atâta timp cât nici norvegianul, nici irlandezul, ca să nu mai vorbim de coreean sau malgaș nu poate spune mai nimic despre literatura română. Pot spune că ciulamaua pe care o mănânc acum este foarte gustoasă, dar nu pot spune același lucru despre stridiile mâncate de un franțuz la Paris. Așa că pot afirma că literatura română este foarte bună, că, deși conține în structura ei foarte mulți scriitori de limbă română care nu fac parte, după unii critici și istorii literari, din literatura română, ci din oricare altă literatură care, de asemenea, nu-i ia în seamă, că ea este reprezentată în competiții doar de câțiva scriitori, mereu aceiași, ceea ce dă impresia acolo unde se vrea promovată că suntem o literatură foarte săracă, sterilă, scrisă după rețete aplicate prost pe un schelet gata să dea în inaniție. Suntem o literatură scrisă într-o limbă vorbită de aproape 40 de milioane de oameni împrăștiați pe tot globul, dintre care doar 2 milioane vorbesc corect limba română, maternă deci, iar cam 10 mii citesc constant ceea ce apare, dar nu tot, pentru că tirajele sunt limitate la sute sau mii de exemplare. Ei, atunci, unde ne aflăm, în acest început de mileniu trei ? Nu cumva în pragul dispariției limbii române și implicit a literaturii române care se va conserva în eșantioanele în care de regulă se păstrează esențele ? Dar să nu fim chiar așa de pesimiști. Chiar și pentru cei 10 mii de cititori posibili, scriitorul român merită să existe. Dar el ar putea învinge numai dacă istoricii și criticii literari vor ști și vor vrea să demonstreze că suntem o literatură bogată, diversă, care ar putea chiar propune paradigme de urmat.

- Credeți că există un timp anume pentru creație sau este vorba despre un anumit „program” al scriitorului? La ce lucrați în prezent?...Pe când o nouă carte?...

- Dacă timpul de creație nu se confundă cu programul scriitorului, program continuu, sau cum spun confrății de peste Prut, „program veșnic”, și scriitorul își face de lucru așa din senin sau când are chef sau atunci când iese la pensie, atunci nu vorbim despre un scriitor autentic, înscris într-un destin care cere sacrificiu până la capăt, ci despre un veleitar, diletant, grafoman sau mai știu eu ce alt ipochimen care ne terorizează în diverse ocazii și mai tot timpul. Eu lucrez tot timpul. Simt că mă pierd în zadar atunci când nu scriu. Chiar acum scriu, răspunzând la această anchetă. Lucrez la un roman. De curând, mi-a apărut o carte de poeme, *Șaizeci de pahare la o masă*, la Editura Cartea Românească. Am împlinit doispe lustri de viață și mă pregătesc să mă bat cu lumea, cu mine, cu destinul, să arăt că opțiunea mea a fost și destinul meu.

Interviu realizat de
PETRUȚ PÂRVESCU

...pot afirma că literatura română este foarte bună, că, deși conține în structura ei foarte mulți scriitori de limbă română care nu fac parte, după unii critici și istorii literari, din literatura română, ci din oricare altă literatură care, de asemenea, nu-i ia în seamă, că ea este reprezentată în competiții doar de câțiva scriitori, mereu aceiași, ceea ce dă impresia acolo unde se vrea promovată că suntem o literatură foarte săracă, sterilă, scrisă după rețete aplicate prost pe un schelet gata să dea în inaniție.

Respirări

Perpessicius. Jurnal de critic, postum

“Pseudonimul meu, rămas neînțeles pentru multă lume și care, mai ales la început, mi-a căsunat multe neajunsuri, s-a născut dintr-un dicționar. El nu este legat de infirmitatea cu care am fost izbit în timpul primului război mondial, fiind anterior acesteia. Ca student lucrasem pentru premiul «Hile» împreună cu Constantin Noica la traducerea unor texte din latinește în românește, lucru care a făcut necesară o consultare mai insistentă a dicționarului, și astfel am dat peste rădăcina cuvântului *perpessicius* care însemnează «cel tăbăcit cu suferința», copleșit de durere adică, pe care l-am adoptat ca nume literar”.

Vasile Netea, *Convorbiri cu Perpessicius*, în *Gazeta Literară* nr. 729/20 octombrie, 1966

Există în ediția de *Opere*, Perpessicius, apărută în 12 volume la Editura *Minerva*, între 1966 și 1983, un mic text deosebit de interesant și cu un titlu mai puțin obișnuit, la o primă ochire, și anume *Jurnal de critic, postum*. Lăsând la o parte subtilitatea deloc gratuită a întorsăturii de condei generice, ce trădează nu numai o undă de ironie amară, dar și, *a la rigueur*, un secret inexigibil, în stilul disputelor dintre maestru și discipol din vechile cărți de filosofie, autorul binecunoscutelor *Mențiuni critice* conversează acolo în voie, cu înțelesul său de veghe, căruia, după ce-i trece cu vederea muștrarea administrată - cum că n-ar mai avea aceleași rezerve față de noțiunea de critic, cum o manifesta în prefața primei serii a opusculului din 1928 -, îl sfătuiește să nu-i mai ia cuvintele din exercițiile de gust literar în stricta lor literă, ci să caute să le deslușească printre rânduri și chiar înapoia lor. “Nu te lua după titluri și după aparențe, își îndeamnă el drept-păzitorul. Fii bănuitor și s-ar putea să te întâmpine în fiecare floare un șarpe cu solzi de platină”. Ce va să însemne, la urma urmelor, un atare sermon și, totodată, prietenească punere la punct?

Îndreptățit sau nu, Perpessicius a fost de-a lungul întregii cariere, când lăudat (cum o făcea cu sinceritate E. Lovinescu), când acuzat că ar fi avut “o bunăvoință aproape universală”, grație căreia ar fi scris “despre cele mai neînsemnate cărți, în spiritul unei estetici larg înțelegătoare” (G. Călinescu). Că și-a dorit încă din tinerețe și a reușit să țină pe tot parcursul vieții un “registru” de consemnări și comentarii al mișcării literare la zi, *Mențiunile critice* o dovedesc cu prisosință și nu cred că e cineva care să conteste această realitate. “Însărcinarea mea e, în primul rând, scria marele mutilat de război încă din 1923 în articolul *În tinda unei registraturi*, aceea a unui cronicar. În măsura mijloacelor firești, voi merge în tot pasul timpului și voi face ca rubrica aceasta să fie cel puțin sucursala unei vitrine de librărie. Nume și scrieri ce apar în geamul librarului se vor vedea cât mai neîntârziat și-n acest galantar(...) Voi plivi însă orice prejudecată sectară și mă voi sili să comentez orice operă, din orice zonă ar veni”.

Alături de nume mari, aici se regăsesc aproape toți scriitorii români care au avut ceva de încredințat tiparului între anii, aproximativ, 1927-1967. Potrivit unei pedagogii umaniste probabil unice, Perpessicius a încurajat în această perioadă pe aproape toți cei care, literar vorbind, meritau acest gest de susținere și solidaritate artistică. Într-o mai mare măsură, pe poeți, dacă ne e permis, fiindcă, dublat de un poet de mare rafinament și cu vaste lecturi din poezia universală, Perpessicius a fost, mai întâi de toate, un excepțional critic de poezie. Numind-o, pe bună dreptate, drept “o critică a solidarității profesionale”, Pompiliu Constantinescu găsea în amabilitatea și partizanatul “criticii poetice” a lui Perpessicius un îndubitabil sens cultural. Mai mult, într-o asemenea atitudine, autorul *Figurilor literare* nu ezita să vadă chiar secretul “farmecului personal al scrisului” colegului de breaslă.

O curiozitate galvanică și o incredibilă disponibilitate de empatizare cu universul aproape tuturor formelor de expresie literară, indiferent de anvergura autorului sau de greutatea curentului

literar sau a manierei mai mult sau mai puțin particulare a acestuia de a scrie țin la Perpessicius de o pantagruelică poftă de lectură, niciodată ostoită și, cu atât mai puțin, saturată. Criticul a manifestat, cum puțini dintre confracți, o iubire definitivă și un respect nețărnut față de literatură. Sentimentele acestea au însemnat și s-au confundat la marele critic cu însăși rațiunea sa de a exista. Pentru Domnia Sa, ca să spun așa, litera scrisă a fost supremul mit al eternei regăsiri a tonusului și dorinței de viață. De aceea poate s-a ferit în exercitarea acestei adevărate magistraturi să emită judecăți ultime și să ierarhizeze într-un mod absolutist, definitiv și irefutabil. Hipersensibil, omul, în primul rând, fusese prea lovit de soartă ca să-și permită să se comporte în critică precum un zbir de partea căruia se află, întotdeauna și în orice situație, adevărul absolut. În mod programatic, în critica sa, Perpessicius a căutat, așa cum a spus-o de multe ori, chiar dacă mediocră, calea aurită a unei echilibrate poziții de mijloc. “Așa cum sunt scriitorii ce reclamă o simțință oricât de severă însă sinceră, există și critici îngâmfați, ce nu s-au îndoit niciodată de justetea verdictelor lor. Experiența noastră, de pe celelalte laturi ale baricadei, ne-a învățat că greșesc și unii și alții”. De pe aceste poziții mai trainice și mai sigure decât s-ar putea crede îndeobște, critica lui Perpessicius ar putea fi apropiată, cu diferențele de rigoare, desigur, de filosofia “revizuirilor” lui E. Lovinescu. De altminteri, mai toată lumea a observat, Perpessicius a practicat un soi de relativism critic de neîndoelnică influență faguetiană. În acest sens, foiletoanele sale, cu numeroase alunecări digresive și cu abandonări în turbioanele oglinzilor frumosului par mai curând, și adesea chiar sunt niște adevărate eseuri pline de erudiție și rafinament al analizei. “Amănările” de verdict din critica lui Perpessicius, departe de a trăda slăbiciuni de temperament, sunt mai curând oaze de pură seducție artistică. «Mențiunea critică» a lui Perpessicius este, în fond, scrie Marcel Crihană în *Opera lui Perpessicius* (2001), un eseu, în cel mai bun sens al cuvântului, acela moștenit de cultura europeană de la Montaigne, de gest (scriere) prin care autorul se abandonează unei bucurii intelectuale necontrafăcute, unei degustări, voluptoase, de încercare de pătrundere, prin colțuri și întârzieri care sporesc savoarea de apropierea frumosului”.

În disputa cu înțelesul păzitor din *Jurnalul* sui-generis la care ne referim, Perpessicius arată cât se poate de clar că a fost și a rămas adeptul lecturilor atente, reluate și, pe cât se poate, “improspătate”. “Cuvintele, își atenționează el daimonul, sunt lăsate să ascundă gândul omului, de aceea nu strică să treci dincolo de ele. Și mai ales, nu fi robul primei impresii. Nimic nu stă pe loc. Nici munții, nici mările. De ce să te sclerozezi în ce ai crezut să fi înțeles dintru început?”. Pentru cine citește cu atenție, *Jurnalul de critic, postum* constituie un îndreptar subtil cu privire la toate poncifele care au fost emise și au atârnat precum pietrele de moară la gâtul criticii lui Perpessicius. În genere, atât omul de mare noblețe și generozitate cât și supercalificatul îngrijitor a monumentalei *Opere* a lui Eminescu trebuie să se fi simțit teribil de ofensat de lipirea grosieră a oricărei etichete pe opera sa de cronicar. Cel mai constant (cronicar) și cu cea mai îndelungată activitate din toată critica românească, așa cum e de notorietate... Tocmai lui, căruia îi repugna teribil astfel de minimalizări și reduceri la absurd a amplitudinii și anvergurii subtile a valențelor literarului, tocmai lui i-au fost operate sistematic asemenea minimalizări. “Ți s-a spus, îi atrage Perpessicius atenția spiritualului însoțitor din *Jurnal...* : cutare critic e dogmatic, cutare e *amabil* (s.n.) și tu ai crezut-o. Judecă singur și verifică. Poate că primul e scrobrit și de duminică, poate că al doilea, în chip de glumă, te scoate pe drumuri mai puțin bătătorite. Sunt oameni care preferă asfaltul, sunt alții care merg și prin hârtoape. Nu disprețui surprizele. Deschide ochii și sufletul, dar

astupă-ți urechile. Zgomotul distrage. Comerțul cu literatura nu e un negoț ca oricare altul”.

Dar cel mai drastic Perpessicius pare marcat de infatuarea unor confracți nărași obiceiului de trei parale de a discredita, printr-o grosieră atitudine iresponsabilă, chiar “misterele” literarului, formulând telegrafic, fără niciun fel de argument, tot felul de sentințe dezmințite de viață chiar a doua zi. Moda de a vorbi pe de-asupra în critică despre tot și despre toate, fără “nuanțe și intermedii”, și, în special, fără nicio rezervă, i se părea lui Perpessicius un jalnic spectacol de bălci. “Infatuatul își înalță taraba la etaj și-și instalează megafoane la toate răspântiile, îl încredințează el pe înțelesul păzitor. Că se oprește lumea și că mai și desface câteva duzini de bretele? Dar pentru ce nu se oprește lumea în Orient? Ai uitat de pisica aceea acrobată care a întrerupt circulația, o dimineată întreagă, pe cel mai activ dintre bulevarde? Când a coborât de pe acoperiș, lumea s-a rispit ca și cum nu se întâmplase nimic”.

Noul critic sportiv (*spartan*), scrie cu ironie Perpessicius, ar fi criticul pe gustul celor care vor să fie la curent cu toate, “dar pe rezumat”. La un asemenea critic “totu-i (desigur,) literă de lege”. El nu are îndoiele, ci doar certitudini. “Nu vreau să-mi argumentezi, când înțeleg și dintr-o vorbă”, pare devisa credinței lui profesionale, dacă are vreuna. Un asemenea individ nu-și face niciun scrupul. Pentru el critica se face de-a dreptul cu ciomagul și “harapnicul cu care Iisus a alungat din templu pe ticăloși. Schimbă tocul pe strămurare, se încurajează individul, tulburând gândurile înțelesului, și pune în locul peniței un bold cât toate zilele. Literații nu merită prea multe menajamente. Platon avea dreptate să-i dea afară din cetate. Critica e arta boxului. La falcă și la pântec, și afară cu el, peste frânghii”.

Vizavi de un asemenea tip de critic care dă brutal din coate, face gălăgie și iese în față, care practică deșănțat “publicitatea propriilor merite” (în realitate, doar searbete “pretenții”), Perpessicius preferă să rămână la cinstitele “impresii de cititor” pe care le consideră nu mai mult decât niște “exerciții ale unui *gust* (s.n.) literar în funcție și în devenire”, practică apreciată, în perspectivă, mai cu seamă pentru “împlinirile și definitivările ulterioare”.

Citind și reluând lectura (la distanțe destul de mari de timp) *Jurnalului de critic, postum* scris de Perpessicius, devin tot mai încredințat de gândul că el a fost scris - cum o și spune pentru cine știe să citească - special pentru posteritate. Perfect conștient de valoarea contribuțiilor sale critice, personal, cred că, pentru marele critic, până la urmă, nu contau chiar atât de mult convenționalele păreri care s-au exprimat la adresa operei sale de către contemporani. Încercând să-l înțeleagă după standardele epocii, ei n-au văzut în el - în cel mai bun caz - nimic mai mult decât un *orléanist*, un critic care, “pe lângă o pălărie împodobită cu penaje, cu care salută larg, complimentos, are la șold o sabie decorativă, potrivită cu costumul, al cărui mâner lucrat artistic cere o mână fină și gesturi inofensive. În condiția sa internă, acest critic, *mai mult sugerând* (s.n.) decât afirmând, aparține secolului politeții și este poate ultimul european căruia îi stau bine, mai bine decât multora din epocă, peruca, jaboul, mâneculele de dantelă și fundele de sub genunchi, până unde urcă ciorapii de mătase. E un gentilom al criticii literare (Vladimir Streinu)”. În realitate, sunt tot mai convins că, înapoia zecilor de mii de rânduri ceremonioase, criticul surăde superior întâiului și singurului judecător netemut, adică, în perspectiva posterității, sie însuși, celui care poate că avea o oglindă în fundul pălăriei menită să răstoarne totul.

Să stea aici secretul “șarpelui cu solzi de platină”? Să fi știut Perpessicius mai mult despre posteritate decât oricare alt confrate? Cine va vrea să afle trebuie să-l recitească!

(Material selectat din cartea în curs de apariție a colaboratorului nostru, intitulată *Vederi și atitudini critice*)

O curiozitate galvanică și o incredibilă disponibilitate de empatizare cu universul aproape tuturor formelor de expresie literară, indiferent de anvergura autorului sau de greutatea curentului literar sau a manierei mai mult sau mai puțin particulare a acestuia de a scrie țin la Perpessicius de o pantagruelică poftă de lectură, niciodată ostoită și, cu atât mai puțin, saturată.

CASA DE CULTURĂ A STUDENTILOR PITEȘTI - CONCURS DE POEZIE – «JUVENTUS» 2013

De curând s-a încheiat Concursul Național Studentesc de poezie "Juventus" 2013, în organizarea Casei de Cultură a Studenților din Pitești. La ediția din acest an (a 12-a) a participat un număr impresionant de concurenți, 90 !!! așa că juriul - format din Nicolae Oprea, critic literar, președintele USR Filiala Pitești, Dumitru Augustin Doman, scriitor, redactorul-șef al revistei Argeș, Ion Cristescu, scriitor, director al Editurii Tracus Arte, Cosmin Perța, scriitor, Cristian Meleşteu, scriitor - a avut de unde alege. Așadar, după lecturarea sutelor de poeme, au fost stabiliți și câștigătorii:

Premiul I – Christian Bistriceanu din Reșița,
Premiul II – Birtocan Maria Patricia din Zalău,
Premiul III – Grosu Delia din Comișani, Dambovița,
Mentiune I - Liviu Dascălu din Baia Mare,
Mentiune II - Lavinia Nechifor din Verești, jud Suceava
Mentiune II – Luca Ștefania Carmen din Roman, jud. Neamț

Premiile în bani vor fi înmanate castigatorilor cu prilejul Reuniunii Cenaclurilor Literare Studențești care va avea loc la Pitești în perioada 15-17 noiembrie a.c.. Primii 20 clasati vor apărea în volumul colectiv *Juventuda V*, care va apărea în trimestrul IV 2013, finanțat de CCS PITEȘTI.

**DIRECTOR CCS PITESTI
PROF. DANIEL IONESCU**

Christian Bistriceanu

anul acesta va fi diferit
voi scrie despre părul tău ca despre o lungă
respirare sau ca despre o mare mare la nouă fix
mă voi urca în tramvaiul nou și ultramodern care
ține exact cât bulevardul revoluției din decembrie
dar printre zâmbetele trimise de către adolescente
prin telefon ori ciorapii din lană la mâna a doua
vânduți de bătrâne nimeni nu îl vede pe orbul cu
joben ce oferă un volum albastru de jelebe la un
preț extrem de mic trec pe lângă spălătoria la
îngeri unde cred că sunt spălate conștiințe iar
furat de atâtea scene domestice naufragiez
surprins pe una din coastele tale

din vis în vis
îți cade în palmă o
monedă de argint încrustată
pe ambele părți cu un cap de câine

mergi la amanet și primești în schimb
un pumn de bancnote tipărite
cu un cap de câine
refuzi

te duci la brutărie și primești
în schimb o bucată de pâine cu
o pecete cu cap de câine
refuzi

ajungi la piață și tot ce ți se oferă
în schimb este un câine
renunți

și pui moneda în sertarul plin cu monede
încrustate
pe ambele părți cu un cap de câine

continui să visezi

sunt singur ca
umbra a două păsări
ce poartă amintirea
cuibului pe aripi
și cred că de atâtea singurătate
îmi va crește un copac
prin trup
băieți în blugi vor scrijele
povești de dragoste pe scoarță
păsări stinghere își vor face cuib
pe crengile din cer

sunt singur
și mi-am acoperit
pereții cu icoane de lemn

Vila rustica

noaptea a venit înapoi noi eram plecati mama
mi-a trimis o fotografie cu cina cea de taina pe
care o avusese cu străbunii noștri: bunicul venise
ducând calul de căpăstru bunica adusese în
sorțul înflorat pâine caldă-n țâst unchiul un miel
perpelit la foc iute și mai erau și alții dar nu-i
cunoșteam după nume însă toți au întrebat dacă
m-am făcut mare și după ce au închinat un pahar
din zăibărul de anul trecut din butucul de vie pe
care tata îl sădise în anul nașterii mele și-au lăsat
darurile pentru când aveam să mă întorc unchiul
biciușca lui împletită în trei bunicul toporișca cu
coadă de stejar iar bunica mi-a dat cartea de
rugăciuni pentru a-mi aminti de ei când bat
clopotele bisericii în înserare

Maria Patricia Birtocan

Groapa

e plin de țigani în cartierul nostru
noaptea când mă întorc acasă mă uit deseori în
toate părțile
strângându-mi geanta mai tare cu mâna
dreaptă
până mai ieri credeam că am dreptul să-mi fac
griji despre cum va fi viața aici
într-un oraș de provincie în care praful de pe
drum se ridică doar pentru a acoperi paharele de
bere ale bărbaților cu maiouri rupte și tocurile
femeilor rujate strident

când am ajuns la groapa de gunoi nu se
plimbau pescăruși pe deasupra și nici nu era ca în
filme
un miros greu plutea peste o fetiță încălțată cu
pantofi de lac
părul ei negru se zbătea la fiecare tresărire
păpușile sunt pentru iana hăinuța e pentru tatu
și pentru chioru am o căciulă
sărea într-un picior și repeta aceleași cuvinte
ca într-un cântec fără sfârșit
pentru mine pentru mine pentru mine e ploaia
pentru mine pentru mine pentru mine e ploaia

în jurul ei se strânseseră niște bucăți mari de
carton doi șobolani un frigider vechi și o canapea
ruptă
tropăiau și vâjâiau ca într-un ritual domestic
pus la cale de un monstru al coșmarurilor mele
îmi amintesc în copilărie îmi era mereu frică
de șobolani
și aruncam întotdeauna sacii cu mizerie fără să
trec de o linie imaginară unde trebuia să înceapă
groapa
acum stau în poartă și mă uit la ea ca și cum
tot scopul vieții mele de până atunci se termină
cu mirosul stătut al cojilor de cartofi

*

în afara orașului am un dulap în care
îndes haine murdare zilnic
toate fetițele de pe Turzii vin acolo să își ia
câte ceva

și lasă la intrare noile amintiri cu bărbați
înalti, scunzi, grași, slabi, păroși, bărboși
cu buzunarele mici și poftele largi
toate amintirile lor cu copiii de acasă
pentru care nu mai au scutece și lapte praf
toate femeile din lume se adună în dulapul
de pe Dragoș Vodă își aruncă amintirile
la schimb pentru mizeriile de haine
se află câte una care mai ia câte o carte
atunci treaba devine serioasă
se apucă să-mi zică despre bunicul ei mort
care ar lua-o de păr dacă ar vedea-o ce face
cu toți nespălații
își termină țigările în timp ce
cureaua i se strânge ușor pe după gât

Delia Grosu

poveste despre demoni & prima dată

////// o mâna caldă ca sângele se plimbă pe
masă
în întuneric

caut cutia cu pastile mi se lipesc
mâinile de lemnul mucegăit

1 pastilă
2 pastile
3 pastile
ș.a.m.d. până la ultima

gânduri unul după altul îmi trec prin minte
într-o goană care nu se termină
: acum așează-te
stai pe marginea patului desfă-i nasturii
bărbatului scoate-ți bluza scoate-i cămașa scoate-
ți și sutienul liniște :
se spune că dacă iei multe pastile, mori
bărbatul plânge bărbatul se îmbracă bărbatul
moare și plânge
p-l-â-n-g-e asta va fi ultimul cuvânt pe care îl
vei auzi înainte de moarte

asta e ultima dată înainte de moarte - prima
dată a fost dureros ți-ai murdărit hainele
și ai plâns apoi ai fost fericită apoi din nou ai
plâns
acum
stai întinsă pe pat și cauți un punct pe tavan
asupra căruia
te poți concentra în timp ce bărbatul
are grijă de lucrurile exterioare

înainte de moarte
resimți gustul tuturor pastilelor pe care le-ai
luat vreodată
pielea bărbatului ține loc de cer
patul se strânge și acum îl poți chiar mânca
ușor-ușor intră tot în burta ta

//////////

trăiești în organele bărbatului tău.

ma-ma, ma-ma, ma-ma

deschid ochii pentru prima dată
ca după un somn lung
îți număr vertebrele îți privesc mâinile
ridic mecanic mâna fac un semn în aer
e târziu și tu îmi spui că nu se face mai cald.
privim nu spre același cer
văd câțiva oameni adunați în jurul unui
iluzionist
2 copii gemeni vorbesc despre naștere
despre desprindere și întoarcerea în pântec
2 fetițe vor înghețată
mi se îndoiaie stomacul
burta mi se strânge de frică de strigăt de
moarte

nu mai aud nimic
scâncetele mamei din camera de lângă
umplu aerul
sângele îmi curge pe urechi și mi se încheagă
pe piele.
te rog,
mai treci pe la mama.

& the sex & the drugs & the complications
îți număr degetele.
una câte una păstrează cuvinte
care aduc după ele un lung șir de gânduri
negre/
simt o răceală în mine o atingere pe coapse un
temurat
lucruri care nu spun nimic /
e pauza pe care o faci între cuvinte
momentul dinaintea următorului
sunt secundele astea care prezic o explozie
în mine în noi
sunt cu tine în camera mea și încerc să nu îți
spun cum fiecare atingere e ca o agonie care se
agață de infinit

//

pauză de atingere
pauză de strigăt
pauză de moarte
/

/în camera de lângă aud pe cineva vorbind
nu e mama nici tata
sunt 4 bărbați care poartă pe umeri 2 cutii.

din vis în vis

îți cade în
palmă o

monedă de
argint
încrustată

pe ambele părți
cu un cap de
câine

mergi la amanet
și primești în
schimb

un pumn de
bancnote
tipărite

cu un cap de
câine

refuzi

**CHRISTIAN
BISTRICEANU**